

INNSPILL TIL KULTURMILJØLOVUTVALGET FRA NETTVERK FOR KIRKEBYGGFORVALTNING

Nettverket av kirkebyggforvaltere takker for muligheten til å gi innspill til arbeidet med den nye kulturmiljøloven, og vil med dette gi følgende innspill som gjelder forvaltning av kirkebyggene og deres omgivelser.

Bruk er det beste vern

Det er viktig at et nytt lovverk stimulerer enkeltpersoner og lokalsamfunn til å verdsette og ta vare på kirka si. En av de unike verdiene med kirkebyggene i Norge er at de har vært i kontinuerlig bruk til kirkelige formål gjennom hele sin levetid. Kirkene er viktige samlingspunkt for lokalsamfunn og menighet, og må fungere som dette. For at denne verdien skal bevares gjennom de kommende hundreårene er det viktig å tillate tilpasninger til nye behov som oppstår. Endringer skjer først og fremst gjennom endringer i menighetslivet, men også fordi mange kirker blir brukt til flere aktiviteter enn tidligere.

Universell tilgjengelighet

Det er viktig med universell tilgjengelighet til kirkebyggene, både fordi alle må ha rett til å oppleve kulturarvverdiene, men enda mer fordi vi må oppfylle FN's krav om at *«alle skal ha rett til å praktisere sin tro sammen med andre»*.

Klimatilpasning

Selv om mye av kulturarv-forvaltningen handler om å bevare det eksisterende, må vi ta inn over oss at klimaet er i endring. Lovverket må tillate tilpasning som sikrer kirkebygget selv om klimaet endrer seg. Lovverket må også hensynta behovet for oppvarmingsløsninger som krever mindre energibruk.

Brannsikring

Vernemyndighetene har de siste årene vært opptatt av godt fungerende brannsikring av viktige kulturmiljøer. Krav om brannsikring er noe som bør vurderes inntatt i lovverket.

Inventar

I tillegg til kirkebygg med høy kulturminneverdi finnes det også mye inventar og enkeltgjenstander med stor kulturminneverdi, kanskje uten at de er knyttet til et eksisterende bygg. Den nye loven må sikre bevaring av slike gjenstander

Dagens liste med «listeførte kirker» bør gjennomgås før kirkene inntas i nytt lovverk

Listen med listeførte kirker bør gjennomgås, først og fremst for å få med en del nye kirker som fortjener fredning, enten fordi kirken i seg selv, eller kirken med omliggende kirkegård fortjener vern, men kanskje også noen av kirkene som i dag er listeført med fordel kan fjernes fra denne listen.

Fungerende dokumentasjon

Det nye lovverket bør sikre at verdifull historie blir dokumentert og videreformidlet på en slik måte at det styrker lokalsamfunnets forhold til kirkestedet sitt, samtidig som dokumentasjonen tas vare på for fremtiden. (Kirkebyggdatabasen vil være et godt verktøy for dokumentasjon)

Dette gjelder både kirkebygg, kirkebyggenes omgivelser og kirkenes inventar

Forvaltning av kulturvernet til kirkebyggene bør forbli hos Riksantikvaren

Vi ønsker at forvaltning av kirkebyggene skal forbli hos Riksantikvaren, ikke desentraliseres til fylkeskommunene.

Ivaretagelse av kirkebyggene som kulturarv er relativt kompleks. Kirkene som skal ivaretas er bygget i løpet av en 1000 års periode, med jevnlig ombygginger gjennom århundrene, som alle skal ivaretas på en eller annen måte. Samtidig skal kirken fungere for dagens og morgendagens aktivitet. Endringsspørsmålene som kommer opp, er alt fra store ombygginger til detaljer som eksempelvis montering av en håndløper. For å få en smidig og funksjonell forvaltning av dette lovverket er det en stor fordel med «mengdetrening», at de som forvalter lovverket jobber med dette daglig. En sentral forvaltning hos Riksantikvaren sikrer også overføringsverdi mellom ulike landsdeler, og den sikrer likebehandling.

Enkel og oversiktlig saksbehandling

Kirkene er spredt i hele Norge med kirkeforvaltere uten mengdetrening i søknadsskriving. Den nye loven må være enkel å forstå. Vi ber i tillegg om en digital, enkel og oversiktig søknadsbehandling som gir god dokumentasjon og en oversikt over status for behandlingen av søknaden.

Enkle veiledere vil være en god hjelp i arbeidet. Riksantikvarens system for «forenklet kirkesaksbehandling» bør videreføres og videreutvikles i nytt lovverk.

Tilpasning til annet lovverk, samarbeid med biskopen, og hierarki i saksbehandlingen

I behandlingen av ulike saker opplever kirkeeierne svært ofte å bli kasteballer mellom ulike statlige, fylkeskommunale og kommunale instanser som forvalter hvert sitt lovverk. Vi ber om et system som sikrer samhandling mellom ulike aktører og som gjør at noen kan ta overordnede beslutninger som alle må respektere. Et nært og effektivt samarbeid mellom biskop og vernemyndigheter må også sikres i det nye lovverket. Biskopen sin kunnskap om liturgi, teologi og om menighetenes behov er viktige faktorer som må anerkjennes i arbeidet med vern av kirkene som kulturmiljøer.

Så lenge hensynet til bruksbehov og biskopens medvirkning sikres, er vi fortrolig med at de listeførte kirkene blir fredet. I den praktiske kirkeforvaltningen er det sjelden noen stor forskjell på om en kirke er fredet eller listeført.

Bergen, 24.01.2023

Arne Tveit
leder for nettverkets styringsgruppe